

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Dějiny Židů v Dolních Kralovicích.

Zpracoval

František Kolman, odb. uč. v Dolních Kralovicích.

Židovská obec náboženská v D. K. patří jistě k nejstarším v tomto kraji. Ačkoli se nám nezachovaly památky písemné, podle kterých bychom mohli její stáří bezpečně zjistiti, můžeme tak s velikou pravděpodobností souditi podle dějin města D. K., které vznikly v Újezdě Svatavině ve stol. XI. a byly po několik set let jeho kulturním a hospodářským střediskem. Je nepochybné, že tu záhy vznikla i ž. o.

Židé bydlili tu v západní části města při levém břehu řeky Želivky, kde se podnes říká „Židovská ulice“. Byli jako jinde od ostatního obyvatelstva přísně odděleni. Vchod do jejich Židovské ulice zatarasen byl nataženým provazem nebo drátem a židé musili býti označeni na paži žlutým páskem, aby se od ostatních na první pohled rozeznali. To všechno se zachovalo dosud v paměti starší generace tradicí. Teprve doba Josefa II. přinesla v tomto směru úlevu i v ž. o. zdejší.

Židovské obyvatelstvo bylo v dřívějších dobách v D. K. velmi četné, nepoměrně četnější než dnes. Ještě před 50 lety bylo v samotných D. K. přes 50 žid. rodin a v okolních vesnicích v každé rovněž několik. Živili se skoro výhradně obchodem a podomním obchodem peřím, kůžemi a pod. Přístup do řemesel byl pro synky židovské nesnadný, cechy činily veliké potíže. Zámožnější židé stávali se často majiteli statků nebo nájemci okolních panských dvorů. Tou měrou, jakou pronikal v obchodě živel křesťanský, ubývalo u nás obyvatelstva židovského, poněvadž tu nebylo pro ně příznivých životních podmínek. Židé dávali své děti ve školách vzdělávat i ty se pak usazovaly ve městech s většími obchodními možnostmi. Tak se stalo, že počet židovského obyvatelstva se po venkově velice ztenčil. Z vesnic vymizeli židé nadobro, v D. K. žije nyní pouze 41 duší (dříve několik set), na celém okrese dolnokralovickém dohromady asi 100 duší.

Na území dolnokralovického okresu bylo dříve celkem 7 náb. o. ž., a to: Dolní Kralovice, Čechovice, Košetice, Chmelná, Křivsoudov, Právoň a Zruč. Poněvadž počet žid. obyvatelstva neobyčejně poklesl, bylo nutno ž. o. sloučiti, takže je nyní ve skutečnosti na celém okrese pouze obec jediná D. K., k níž ostatní jsou přiděleny. Sloučení to není dosud úředně provedeno, ale žádost již byla podána a od převratu se to ve skutečnosti již praktikuje.

Na území okresu bylo několik synagog a modliteben. Synagoga v D. K. je nejstarší. Přesně nelze udati, kdy byla postavena, ale je možno souditi, že brzy po založení kostela dolnokralovického, který byl postaven ve XII. stol. Kronika města D. K. klade její počátek do XVI. stol. Podle tradice prý asi před 200 lety vyhořela. Snad to byl požár dne 30. dubna 1764, o kterém je v řečené kronice záznam, že tehdy vyhořela škola, pivovar, mlýn a všechny žid. domky. Synagoga byla r. 1906 (5666) za př. p. Jos. Steina pěkně opravena nákladem ž. o. a z příspěvků místních i vzdálených příslušníků. Ze starožitných předmětů v ní uchovávaných sluší připomenouti mosazný svícen

Geschichte der Juden in Unter-Kralowitz.

Bearbeitet von

Fachlehrer Franz Kolman, Unter-Kralowitz.

(chanuka) na 9 svíček a mosaznou visací lampu. V r. 1928 zřízen byl za př. p. Jos. Vogla před synagogou nákladem 6500 Kč pěkný park, čímž velice získala synagoga i Židovská ulice.

Synagogy v Právoňě a ve Chmelné jsou zrušeny (z poslední byl zřízen špýchar na obilí), rovněž tak modlitebna v Čechovicích v zámku. Modlitebna v Křivsoudově je zachována dosud v budově statkáře p. Fuchse, ale neužívá se jí. Synagoga v Košetovicích stojí prázdná, neužívá se jí pro nedostatek věřících.

Židovský hřbitov v D. K. je pěkně upravený a leží pod židovskou čtvrtí na vyvýšeném levém břehu řeky Želivky v pěkné, suché poloze. Stáří jeho udává se podle tradice na 600 let. Byl důkladně opraven za pp. Weisse a Korefa. Pohřební vůz byl zakoupen dne 7. srpna 1894 z Plzně za 460 zl. Mimo v D. K. pochovává se také na hřbitovy v Košetovicích, v Právoňě a ve Studeném (pro ž. o. v Křivsoudově).

Matriky z celého okresu jsou nyní v D. K.

Úmrtní matriky ž. o. D. K. jsou zachovány ve třech knihách od r. 1788. Jsou dosti čitelně psány a od r. 1890 česky vedeny.

Úmrtní matriky z Právoňy jsou zachovány od r. 1839—1914, z Košetice od r. 1852—1914, z Křivsoudova od r. 1896—1918, dále jsou vesměs vedeny v D. K.

Rodné matriky D. K. jsou zachovány v pěti knihách od r. 1788 a od r. 1896 jsou vedeny česky. Rodné matriky z Právoňy jsou zachovány ve dvou knihách od r. 1839—1914, z Košetice rovněž ve dvou knihách od r. 1852—1895, z Křivsoudova v jedné knize od r. 1896—1915.

Matriky sňatků obce D. K. jsou zachovány ve třech knihách od r. 1788 až na nynější dobu, obce Košetice v jedné knize od r. 1852—1888, obce Křivsoudova v jedné knize od r. 1896—1912, obce Právoňy v jedné knize od r. 1839—1888.

Ze zasloužilých mužů ž. o. dolnokralovické sluší jmenovati starosty obce pp.: Adolfa Weisse, pekaře a pokl. Obč. záložny, zemř. 27. září 1890, Jakuba Korefa, obchodníka a zaslouž. obec. tajemníka, zemř. 21. května 1916, Jos. Steina, obchodníka, zemř. 16. listopadu 1930, Filipa Weila, obchodníka, zemř. 5. ledna 1925, Gustava Holzera, obchodníka, Jos. Vogla, obchodníka, Vojtěcha Bauera, správce matrik, Bedřicha Krause, pokladníka ž. o., Josefa Krause, člena výboru ž. o., dále rb. pp. Munzera, Fischera, Adlera, Heima a Stránského. Učitelé jsou uvedeni ve stati o německé škole.

Sedadla v kostele zakupovali si členové ž. o., a to muži pro celý život, jak o tom svědčí kniha dobře zachovaná a pěkně psaná s uvedeným letopočtem 1802.

Knihy zápisů o hrobech je vedena od r. 1878.

Při ž. o. je zřízeno pohřební bratrstvo, mající za účel vzájemnou pomoc hmotnou i morální členů při úmrtí některého z nich. Nejstarší zápisy zachovaly se z r. 1880.